

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtno Din 8.—, inozemstvo Din 64.—

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon interurban 115

Cena inseratom: cela stran Din 1400.—, pol strani Din 700.—, četrtni strani Din 350.—, Mali oglasi beseda Din 1.—, stalnim popust

1. december -

zmagoslavni praznik slovenskega naroda na severni meji.

Dne 1. decembra vsi v Maribor! — Proslavili bomo dva dogodka, ki sta zgodovinskega pomena za slovenski narod: desetletnico obstoja naše narodne države in desetletnico zavzetja Maribora, ponosne prestolice naše štajerske oblasti.

Rojaki, deset let imamo narodno državo, deset let sami vodimo svojo usodo, deset let se blestijo slovenski napisi po belih cestah naših mest, trgov in vasi, deset let je slovenščina državni jezik in Slovenci državni narod, proslavimo ta dogodek in dajmo duška svojemu odkritemu veselju dne 1. decembra v Mariboru in pokažimo vsemu svetu, da hočemo čuvati te dobrine proti vsem sovragom.

Desetletnica svojega osvobojenja pa obhaja tudi prestolice naše zele-

ne spodnještajerske oblasti, desetletnico tistega imenitnega dogodka, ki je Maribor snel s svojega lica vsiljeno nemško krinko in razodel vsemu svetu svoj slovenski in jugoslovanski obraz. Z Mariborom pa bodo slavili svojo zmago tisti junaški borci, ki so z generalom Maistrom in orlovskim prvakom nepozabnim dr. Karl Verstovškom na čelu, odrešili dravsko prestolico in s tem dejanjem krenali narodno delo naših neumornih mladenk in žen ter neizmerno krvoprelitje naših mladeničev in mož po galiških in soških frontah.

Zato Slovenci in Slovenke maribor! Dne 1. decembra vsi v Maribor! Naj ve ves svet, da stojimo za svojo domovino vsi kot en mož na straži!

Zasedanje mariborske oblasne skupščine.

II. del.

OBLASTNI PRORAČUN ZA LETO 1929.

V zadnjem »Gospodarju« smo navedli s številkami natančno, koliko koristnega in potrebnega je izvršil oblasni odbor v letu 1928. Zadnjič označene denarne svote so se porabile za: vzdrževanje starih ter gradbo novih cest, mostov, za vodovode, zboljšanja pri kmetijstvu, za povzdigo vseh panog živinoreje in osnivanje kmetijskih nadaljevalnih šol, za podporo šolam in za zboljšanje zdravstvenih razmer v obširni mariborski oblasti. Izdani denar se je porabil izključno za javne naprave, od katerih ima korist naše dobro kmetijsko ljudstvo.

Izdatki in dohodki proračuna za leto 1929.

Proračun izkazuje sledeče izdatke, oziroma potrebščine: vrhovna oblastna uprava 1.060.000 Din, pokojnine in podpore 346.500 Din, osrednji urad 5.308.533 Din, javna dela 9.392.453 Din, kmetijstvo 6.172.329 Din, zdravstvo 17.148.931 Din, socialno skrbstvo

1.528.000 Din, kmetijsko nadaljevalno šolstvo 428.900 Din, šola in prosveta 954.000, obrt, trgovina in industrija 796.000 Din, oblastna imovina 16.114.720 Din, oblasni dolgovi 3.500.000 Din, razni izdatki 1.131.203 Din. Redne in izredne potrebščine (izdatki) skupaj 63.881.569 Din.

Dohodki znašajo: državni prispevki 11.037.043 Din, oblastna imovina in oblasni zavodi 25.593.526 Din, davki, takse in doklade 24.986.000 Din, razni dohodki 2.720.000 Din, redno in izredno pokritje (dohodki) skupaj 64.336.569 Din.

Treba pred vsem poudariti, da se je dosegla za enkrat državna podpora oblasti v znesku 11.037.043 Din. Dohodki oblasne imovine in oblasnih zavodov so proračunani na Din 25.593.526. Tu so vpoštevani zlasti dohodki kmetijskih šol in zavodov v znesku 656.820 Din, lastni dohodki bolnic in zdravstvenih zavodov v znesku 7.591.986 Din, prejemki zdravilišč in sicer v Rogaški Slatini z zneskom 15.811.700 Din ter v Dobrni v znesku 1.518.020 Din ter konečno

najemnina za oblasno poslopje in zemljišče v Prelogu v znesku 15.000 Din. Skupni dohodki oblasnih zavodov so proračunani z zneskom D 25.593.526.

V predlogu proračuna dohodkov so navedene poleg davščin in taks, ki so se pobirale že v smislu proračuna za leto 1928, tudi še davščine in doklade, ki so uvedene na novo.

Novo takse in davščine.

Na novo je uvedena oblastna taksa na prireditve javnih plesov ter zabav, ki jo bodo pobirala za oblast okrajna glavarstva. Nadalje so podvržena oblasni taksi motorna vozila in osebni, posebno razkošno opremljeni avtomobili. Oproščene so te takse motorne brizgalnice, reševalni avtomobili, avtomobili dobrodelnih ustanov, traktorjev v poljedelske svrhe itd. Predvidene so znatne olajšave za avtoomnibuse, ki služijo v javne prometne svrhe, nadalje so predvidene olajšave za tovarne avtomobile in avtotakse onih oseb, ki z njimi lastnorčno upravljajo in je to njih stalen poklic. Predvideva se tudi možnost četrletnega plačevanja. Podana je možnost odpisa odnosno povračila že plačane oblasne davščine, ako prestane med letom dolžnost plačevanja. Pri odmeri taks na motorna vozila se je oziral proračun pred vsem na dejstvo, da kvarijo ta vozila ceste, katere mora vzdrževati oblasni odbor in je obdačba motornih vozil na mestu in se da z vso pravico zagovarjati.

Oblasna davščina je naložena na uporabo električnega toka, kakor je bilo to že v letu 1928. Povišane so edine postavke napram sedaj veljavni uredbi v petkratnem iznosu.

Nova je tudi davščina na zaposlitev inozemskih delavcev, ki jo bodo plačevali oni službodajalci, ki zaposlujejo inozemske delovne moči. Pobiranje te davščine bo zelo enostavno in brez vsakih stroškov za oblast, ker se naslanja davčna osnova povsem na uslužbenski davek. Davčno osnovo namreč tvori isti znesek, ki služi za odmero uslužbenskega danka. Od tega zneska se plača štiri odstotna, odnosno pri denarnih zavodih osem odstotna davščina. Tozadevna odmerna podlaga, to je zaslužek teh uslužbencev, znaša po poročilih, ki jih je oblasni odbor prejel od davčnih uradov, približno 17.000.000 Din letno ali 1.416.000 Din mesečno. Glasom tozadevnih podatkov je v mariborski oblasti zaposlenih okoli 1300

nozemcev, od tega 780 takih, za kare se mora plačevati oblastna davčina.

Denarne zavode, t. j. delniške družbe, bode zadela 100odstotna oblastna doklada k drž. taksi na kupone in dividende ter 200odstotna doklada k drž. taksi na tekoče račune, ki naša 20 Din letno za vsak tekoči račun. Omenjamo, da zadruga ne plačujejo drž. takse na tekoče račune, la ne izplačujejo dividend in tantiem in da torej tudi ne bodo plačevale oblastne doklade. Obremenitev oblastno doklado nikakor ne bode zadela prehoda, ker niso tangirani zbožnejši sloji.

Na potroške v hotelih, gostilnah t. d. pobira država posebno takso v trajih z več nego 2000 prebivalci, ki se od finančne uprave sporazumno gostilničarjem pavšalira, večinoma zunanjih obratnih znakov. Državna davščina znaša v mariborski oblasti okoli 650.000 Din letno. K temu kamerava oblast pobirati 50odstotno doklado, kar bo dalo okoli 340.000 D.

Nova je tudi 100odstotna oblastna doklada k drž. taksi na stalne reklame in časopisne oglase. Omeniti bi bilo, da reklame, ki jih imajo trgovci ali obrtniki v svojih lokalih ali izložbenih oknih, ne podlegajo drž. taksi in radi tega tudi ne oblastni dokladi.

Doklade k drž. taksi na kinematografske vstopnice, k drž. taksi na ovske karte, k drž. trošarini na alkoholne tekočine so ostale napram proračunu za leto 1928 neizpremenjene, edino s to izjemo, da sme oblastni odbor od slučaja do slučaja proščati te doklade predvajanja kulturnih filmov.

Dosedanja oblastna doklada k drž. trošarini na vino se spremeni v oblastno naklado na vino v tem smislu, da se naj plača na fina vina 10 D na litera, na navadna vina pa 50 para odnosno od vinskega mošta 30 para na litera. To povišanje je bilo pred tem utemeljeno v tem, da se doseže približna enakomernost obdačve sosednimi oblastmi.

Sedanje stanje oblastnih financ je liktiralo tudi uvedbo 50odstotne oblastne doklade k sledečim oblikam neposrednega drž. davka in sicer:

1. K drž. davku na dohodek podjetij, obratov in poklicev (obča priobnina). V razumevanju težkega položaja obrtništva je predvideno, da se mali obrtniki te doklade popolnoma oproste.

2. Oblastna doklada k drž. davku na rente se sme v smislu zakonskega položaja pobirati le v onih slučajih, kjer mora davčni zavezanec ta davek neposredno odvajati finančni upravi.

3. Oblastna doklada k drž. davku na podjetja, zavezanih javnemu polaganju računov, je predvidena tudi še v proračunu za leto 1928.

4. Na novo je predvidena tudi oblastna doklada k drž. davku na dohodek od nesamostalnega dela in poklicev (uslužbenski davek). K temu bi bilo omeniti, da bo ta oblastna

doklada zadela le one osebe, ki imajo kot samci preko 4000 Din mesečnega, odnosno 960 Din tedenskega dohodka.

Zgoraj navedeni proračun je bil sprejet. Iz označenih postavk je razvidno, da nove oblastne takse in dav-

POLITIČNI RAZGOVORI

Možje so gledali, kako je orožnik gnal divjega lovca, ki je zanjke nastavljal. Govorili so najpreje o lovu, nato pa je gospodar zasukal pogovor na drugo smer:

»Zadnjič pa sem videl nekega drugega divjega lovca, ki je tudi prišel nastavljat zanjke v naše kraje, da bi lovil — naš denar.«

»Koga si videl?« so vpraševali možje.

»Videl sem nekega radičevca, ki je imel sestanek z nekaterimi svojimi ljudmi, kjer so sklenili, da bodo za naprej skušali vsaj na ta način spraviti kmeta v svoje roke, da bi v sedanjem težkem položaju, ko se kmet zadolžuje, ustanovili svoje politično pobarvane posojilnice. V te posojilnice bi se naj vlagal denar naših ljudi, oni bi ga pa posojali svojim in takim, ki jih na ta način hočejo spraviti v odvisnost od svoje politične stranke.«

»Naj delajo, kakor hočejo! To je vendar prosto vsakemu, kje vlaga svoj denar«, je ugovarjal načelnik domače hranilnice.

»Dragi moj, ti sam veš, kako so ho dili in še hodijo k tebi vlagatelji v bivšo Slavensko banko in te prosijo, če bi ne hotela domača hranilnica prevzeti dotične vloge za polovico ali vsaj za četrtino vrednosti. Ti jim pametno odgovarjaš, da naj grede ljudje tja kjer so — zaupali. Nalaganje denarja v posojilnice in druge denarne zavode je stvar zaupanja. Nekateri — gledajo le na najvišje obresti, drugi le na kričavo reklamo, tretji le na to, v kakšni hiši je zavod itd. Malokateri pa povdarijo vse razloge, ki prinašajo zaupanje. Slavenska banka je v vsakem mestu zidala palače, vse je tja drlo. Domače denarne zavode pa so ljudje prezirali. Tako jim po pravici govoriš! Sledila je polemija, sledilo je razočaranje vlagateljev.«

»Ta šola bo menda vendar le izučila Slovence«, je pritrdil načelnik hranilnice. Pri tem bi jaz pripomnil nekaj drugega, namreč to, da se mi nikakor ne zdi prav, ako je kak denaren zavod banka, pa nosi naslov posojilnica. Takole je bilo z neko posojilnico, ki se je pred leti izpremenila v delniško družbo, ali je ohranila svoje prejšnje ime. Ta posojilnica je dodala le dve črki d. d., to je delniška družba. Ljudje tudi ne znajo ločiti dobro med posojilnico z omejeno in neomejeno zavezo. O tem je pisal zadnji »Slovenski Gospodar«.

ščine ne bodo zadele kmetskega človeka, ampak bogatine, velepodjetja in zabavne prireditve, katere si lahko privoščijo le najbolj bogati. Dobiček iz oblastnega proračuna za leto 1929 bodo imeli pomoči, poduka ter zboljšanja razmer prepotrebni revnejši sloji.

Potem je tudi treba to-le upoštevati, da oni zavodi, ki jamčijo z neomejeno zavezo, so najbolj varni in čim večji so, tem bolj so varni. Posojilnice z omejeno zavezo pa so že bolj podobne bankam kakor pravim posojilnicam.«

»Imaš prav«, je odgovarjal gospodar. »Treba je ljudem v tem oziru pokazati. Treba je, da se ljudi podučijo o vsem potrebnem glede nalaganja denarja. Naše posojilnice in hranilnice imajo v tej stvari zelo važno nalogo. Nekaj pa naše posojilnice in pravzaprav mi sami vse premalo pazimo in sicer na to, da bi smotreno zbirali vloge, jih skušali pomnožiti, na drugi strani pa z zbranim denarjem zopet pomagati svojim s posojili. Veliko našega denarja se razgubi na vse strani. Mi nočemo nikomur škodovati, hočemo pa v prvi vrsti biti svojim na pomoč in oporo. V naše denarne zavode — naš denar! To geslo proglašajo drugi in se ga vestno držijo. To geslo sprejemajo tudi naši ljudje in se ga bodo držali!«

»Prav bi bilo, če bi politika bila iz gospodarstva popolnoma izključena«, je povdaril načelnik, »kar mi pri naših posojilnicah tudi delamo!«

»Prav je tako«, je povdaril gospodar. »Naši stranki tega ni treba praviti, ker se je tega vedno držala. Te besede so potrebni oni, ki proglašajo na vse konce bojkot, samo na — naš denar ne!«

»Na mojega že, ko ga nič nimam«, je prekinil razgovor šaljivec.

V NAŠI DRŽAVI.

Kralj in kraljica zopet doma. Te dni sta se vrnila iz Pariza kralj Aleksander in kraljica Marija. V Parizu je imel kralj važne politične razgovore z vsemi vodilnimi francoskimi državniki.

Državni proračun je gotov. Nobe-no leto tako zgodaj kakor letos se je pripravil drž. proračun, ki je za nekaj višji kot je bil lanski. Da pa je proračun višji, je vzrok to, da bo država skušala iz svojih podjetij dobiti več dohodkov, zato je vstavila tudi višje izdatke za razna ministrstva. O proračunu samem še izpregovorimo.

Država hoče plačati, kar je dolžna. Morda je eno največjih nezadovoljstev v naši državi ravno v tem, da država ni izvrševala svojih obveznosti. Bilo je že tako, da skoro nihče ni zaupal državi. Spomladaj je bilo že